

Sygn. akt I ACa 697/22

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 marca 2024 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący :	SSA Piotr Łakomiak
Protokolant :	Aleksandra Kukułka

po rozpoznaniu w dniu 15 lutego 2024 r. w Katowicach

na rozprawie

sprawy z powództwa E. S., J. C., H. S. i B. C.

przeciwko (...) Bankowi (...) Spółce Akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z dnia 10 listopada 2021 r., sygn. akt II C 721/19

1) zmienia zaskarżony wyrok:

a) w pkt.1. w ten sposób, że oddala powództwo nim objęte;

b) w pkt. 3. o tyle, że zasądza od pozwanego na rzecz powodów odsetki ustawowe za opóźnienie od kwot:

- 184 742,16 (sto osiemdziesiąt cztery tysiące siedemset czterdzieści dwa i 16/100) złotych od dnia 25 marca 2020r.;

- 7 753,69 (siedem tysięcy siedemset pięćdziesiąt trzy i 69/100) złotych od dnia 18 września 2021r.;

2) oddala apelację powodów w pozostałym zakresie;

3) oddala apelację pozwanego w pozostałym zakresie;

4) zasądza od pozwanego na rzecz powodów 11 800 (jedenaście tysięcy osiemset) złotych z tytułu kosztów postępowania apelacyjnego.

	SSA Piotr Łakomiak	
--	--------------------	--

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 listopada 2021r. Sąd Okręgowy w Katowicach w pkt. 1. wyroku ustalił, że nie istnieje stosunek prawny wynikający z umowy kredytu mieszkaniowego (...) K. Hipoteczny nr (...), zawartej dnia 27 marca 2008 roku pomiędzy powodami a pozwanym; w pkt.2. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 192.495,85zł; w pkt.3. oddalił powództwo w pozostałym zakresie; natomiast w pkt.4. zasądził od pozwanego na rzecz powodów kwotę 11.800zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz w ostatnim punkcie orzekł o kosztach sądowych.

Orzekając w powyższy sposób, sąd ten ustalił, że w 2008 r. powodowie H. S., E. S., B. C. i J. C. ubiegali się o kredyt hipoteczny na budowę domu powodów B. C. i J. C.. Formalnościami zajmowali się powodowie H. S. i E. S., gdyż ich córka – powódka B. C. i jej mąż – J. C., przebywali wówczas w Irlandii. Zarówno małżonkowie S., jak i małżonkowie C., pozostawali w ustroju ustawowej wspólności majątkowej. W oparciu o dowód z zeznań powodów oraz świadka P. S., sąd meriti ustalił, że kredyt indeksowany kursem CHF został przedstawiony jako najbardziej korzystny. Zapewniono ich o stabilności waluty CHF. Przed podpisaniem nie czytali umowy. Nie informowano powodów o możliwości negocjacji. Przedstawiono symulację kształtowania się rat kredytu w różnych wariantach.

W dniu 20 lutego 2008r. powodowie złożyli w pozwanym Banku, na formularzu pozwanego, wniosek o udzielenie im kredytu w kwocie 300.000,-zł. Jako walutę kredytu spośród opcji: „PLN”, „USD”, „CHF” i „EUR”, zaznaczyli „CHF”.

W punkcie 9 wniosku kredytowego zawarte było oświadczenie wnioskodawców o treści, że:

1) nie skorzystaliśmy z przedstawionej nam w pierwszej kolejności przez (...) SA oferty w walucie polskiej i dokonaliśmy wyboru oferty w walucie wymiennej, mając pełną świadomość ryzyka związanego z kredytami/pożyczkami zaciąganimi w walucie wymiennej, polegającego na tym, iż :

a) w przypadku wzrostu kursów walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia, wyrażone w walucie polskiej,

b) w przypadku wypłaty kredytu/pożyczki w walucie polskiej, kredyt/pożyczka jest wypłacany po ustalonym przez (...) SA kursie kupna dla dewiz (kursy walut zamieszczane w Tabeli kursów (...) SA),

c) w przypadku spłaty kredytu/pożyczki w walucie polskiej kredyt/pożyczka jest spłacany po ustalonym przez (...) SA kursie sprzedaży dla dewiz (kursy walut zamieszczane w Tabeli kursów (...) SA),

2) zostaliśmy poinformowani o ryzyku zmiany stóp procentowych polegającym, na tym, iż w przypadku wzrostu stawki referencyjnej podwyższeniu ulega oprocentowanie kredytu/pożyczki, które spowoduje wzrost raty spłaty,

3) poniesiemy ryzyko zmiany kursów walutowych oraz zmiany stóp procentowych,

4) zostaliśmy poinformowani, iż w przypadku kredytu/pożyczki udzielanej w walucie wymiennej w rozliczeniach między klientami a (...) SA w obrocie dewizowym stosuje się ustalone przez (...) SA kursy walut obcych w złotych (kursy walut zamieszczane w Tabeli kursów (...) SA) (dowód: odpis wniosku o kredyt k. 631-634).

Następnie, w wyniku wydania pozytywnej decyzji kredytowej przed pozwanego, dnia 27 marca 2008r. została zawarta przez strony umowa kredytu mieszkaniowego (...) K. hipoteczny o nr (...) na kwotę 137.588,99 CHF z przeznaczeniem na budowę domu jednorodzinnego w Ż. przy ul. (...) na działce nr (...) (§ 2). Kredyt miał być spłacany do 1 kwietnia 2033r. (§ 12 ust. 4)

W § 1 pkt. 8 umowy zdefiniowano, że Tabela kursów oznacza tabelę kursów (...) SA obowiązującą w chwili dokonywania przez (...) SA określonych w umowie przeliczeń kursowych, dostępną w (...) SA oraz na stronie

internetowej (...) SA, a w pkt. 9, że waluta wymienna oznacza walutę wymienną, inną niż waluta kredytu, której kursy są zamieszczane w Tabeli kursów.

W myśl § 5 ust. 3 umowy, kredyt mógł być wypłacony: 1) w walucie wymiennalnej - na finansowanie zobowiązań za granicą i w przypadku zaciągnięcia kredytu na spłatę kredytu walutowego, 2) w walucie polskiej- na finansowanie zobowiązań w kraju.

Zgodnie z § 5 ust. 4 umowy, w przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2 stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego, a w myśl ust. 5 - w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie wymiennalnej stosuje się kursy kupna/sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązujące w (...) S.A. w dniu zlecenia płatniczego.

W § 10 ust. 1 pkt 1 umowy określono, że kredytobiorca zobowiązuje się do zapłaty należnej (...) SA prowizji od udzielonego kredytu, zgodnie z Taryfą, w wysokości 1,00 % kwoty kredytu, to jest kwotę 1.375,89 CHF. Prowizja od udzielonego kredytu zostanie: 1) zapłacona jednorazowo przez Kredytobiorcę w dniu zawarcia umowy w walucie polskiej przy zastosowaniu obowiązującego w dniu zawarcia umowy (aktualna Tabela kursów) kursu: a) sprzedaży dewiz – w przypadku wpłaty w formie przelewu środków, albo b) sprzedaży dla pieniędzy –w przypadku wpłaty w formie gotówkowej.

Ustalono w § 13 ust. 1 umowy, że spłata zadłużenia Kredytobiorcy, z tytułu kredytu i odsetek następuje w drodze potrącania przez (...) SA swoich wierzytelności z tytułu udzielonego kredytu z 1) rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego Kredytobiorcy nr (...).

W § 13 ust. 7 umowy wskazano, że potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo –rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennalnej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) S.A. w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów).

Zgodnie natomiast z § 21 ust. 2 w przypadku wystąpienia nadpłaty na rachunek do spłaty kredytu, wypłata kwoty nadpłaty zostanie dokonana w formie przelewu na wskazany rachunek, w walucie polskiej, przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązującego w (...) SA w dniu wypłaty albo na wskazany rachunek walutowy.

W § 29 ust. 2 umowy kredytobiorca oświadczył, że 1) został poinformowany o ryzyku: zmiany kursów waluty polegającym na wzroście wysokości zadłużenia z tytułu kredytu oraz wysokości rat kredytu, wyrażonych w walucie polskiej, przy wzroście kursów waluty kredytu, b) stopy procentowej polegającym na wzroście raty spłaty przy wzroście stawki referencyjnej, 2) ponosi ryzyko /a, o którym mowa w pkt 1.

Kredyt został wypłacony na rzecz powodów. Umowa została aneksowana w dniu 30 grudnia 2008r.-wprowadzono tekst umowy z rozróżnieniem na część szczególną i ogólną umowy.

W okresie od maja 2008 r. do października 2018 r. powodowie wpłacili na rzecz pozwanego Banku kwotę 192.495,85 zł tytułem spłaty kapitału i odsetek, wynikających z umowy kredytu.

W dniu 7 stycznia 2019r. oraz w dniu 18 stycznia 2019 r. powódka H. S. wezwała pozwanego do zwrotu nienależnie spełnionego świadczenia w związku z nieważnością umowy Pozwany przekazał korespondencję do zespołu reklamacji.

Sąd Okręgowy oceniając zgromadzony w sprawie materiał dowodowy uznał, że zeznania świadka E. K. (k.552) A. N. (k. 578-580), D. G. (k.620) nie wniosły nic do sprawy, bowiem świadkowie nie pamiętali powodów i zawierania z nimi umowy, a jedynie wypowiedzieli się na temat ogólnych procedur zawierania umów o kredyt ówczesnym czasie. Na podstawie art.235 (2) § 1 pkt 2- jako nieistotne dla rozstrzygnięcia sprawy – Sąd I instancji pominął dowody wskazane przez pozwanego w odpowiedzi na pozew pkt 3 od „lit. o” do lit. x” oraz dowód z bieglego.

Sąd Okręgowy na podstawie tak poczynionych ustaleń uznał w pierwszej kolejności, że powodowie w myśl art. 189k.p.c. mieli interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego między stronami wobec nieważności analizowanej umowy kredytu oraz zapłaty kwot uiszczonych przez nich w wykonaniu w/w umowy.

Poddając ocenie łączącą strony umowę kredytową pod kątem zgodności z przepisami ustawy – prawo bankowe, wskazał, że wysokość zobowiązania kredytobiorcy wobec banku musi być określona już w chwili zawarcia umowy kredytu. Może ona zostać wyrażona kwotą albo poprzez zastosowanie obiektywnie weryfikowalnego mechanizmu waloryzacji. Jednym z takich mechanizmów jest denominacja kursem waluty obcej. Samo wprowadzenie do umowy kredytu klauzul waloryzacyjnych/denominacyjnych przed wejściem w życie tzw. ustawy antyspreadowej, nie stanowi w ocenie Sądu naruszenia zasady nominalizmu ani zasady swobody umów, określonych odpowiednio w art. 358¹ i 353¹ k.c. Klauzule te winny być jednak sformułowane w taki sposób, aby w umowie kredytu jednoznacznie określone zostały jej elementy przedmiotowo istotne wymienione w art. 69 Prawa bankowego, umożliwiając kredytobiorcy ustalenie poziomu ponoszonego przez niego ryzyka związanego z zaciągnięciem kredytu. Denominacja kursem waluty obcej nie może się przy tym wiązać z przyznaniem jednej ze stron umowy kredytu (bankowi) uprawnienia do jednostronnego, nieograniczonego postanowieniami umowy, kształtowania wysokości zobowiązania drugiej strony umowy (kredytobiorcy).

Następnie sąd I instancji poddał kwestionowanej postanowienia umowne wyszczególnione w § 5 ust. 4 i 5, § 10 ust. 1 pkt 1, § 13 ust. 7, § 21 ust. 2., analizie pod kątem zgodności z art. 385¹ § 1 k.c. Zgodnie z § 5 ust. 4 umowy, w przypadku, o którym mowa w ust. 3 pkt 2 stosuje się kurs kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów) obowiązujący w (...) S.A. w dniu realizacji zlecenia płatniczego, a w myśl ust. 5 - w przypadku wypłaty kredytu albo transzy w walucie wymiennej stosuje się kursy kupna/sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązujące w (...) S.A. w dniu zlecenia płatniczego. W § 10 ust. 1 pkt 1 umowy określono, że kredytobiorca zobowiązuje się do zapłaty należnej (...) SA prowizji od udzielonego kredytu, zgodnie z Taryfą, w wysokości 1,00 % kwoty kredytu, to jest kwotę 1.375,89 CHF. Prowizja od udzielonego kredytu zostanie: 1) zapłacona jednorazowo przez Kredytobiorcę w dniu zawarcia umowy w walucie polskiej przy zastosowaniu obowiązującego w dniu zawarcia umowy (aktualna Tabela kursów) kursu: a) sprzedaży dewiz – w przypadku wpłaty w formie przelewu środków, albo b) sprzedaży dla pieniędzy – w przypadku wpłaty w formie gotówkowej.

W myśl § 13 ust. 7 umowy wskazano, że potrącanie środków z rachunku oszczędnościowo – rozliczeniowego w walucie polskiej następuje w wysokości stanowiącej równowartość kwoty kredytu lub raty w walucie wymiennej, w której udzielony jest kredyt, według obowiązującego w (...) S.A. w dniu wymagalności, kursu sprzedaży dla dewiz (aktualna Tabela kursów).

Zgodnie natomiast z § 21 ust. 2 w przypadku wystąpienia nadpłaty na rachunek do spłaty kredytu, wypłata kwoty nadpłaty zostanie dokonana w formie przelewu na wskazany rachunek, w walucie polskiej, przy zastosowaniu kursu kupna dla dewiz (aktualna Tabela kursów), obowiązującego w (...) SA w dniu wypłaty albo na wskazany rachunek walutowy.

Sąd Okręgowy stwierdził, że sporne klauzule pozwalają pozwanemu na jednostronne, w zasadzie dowolne kształtowanie kursów kupna i sprzedaży waluty obcej, od których uzależniona jest wysokość świadczenia kredytobiorcy, co – przy wykazaniu spełnienia pozostałych przesłanek z art. 385¹ k.c. – wskazywałoby na ich abuzywny charakter. Za klauzule abuzywne mogą, w myśl przywołanego wyżej przepisu, zostać uznane te postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które nie zostały z nim uzgodnione indywidualnie. Zgodnie z art. 385¹ § 3 k.c. niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta. Pozwany bank posłużył się przy zawieraniu umowy kredytu z powodami gotowym wzorcem umowy. Także wniosek o udzielenie kredytu został przez powodów złożony na standardowym formularzu. Należy w tym miejscu podkreślić, że o indywidualnym uzgodnieniu postanowienia umowy stanowi realna możliwość modyfikacji warunków umowy, a za uzgodnione indywidualnie nie uznaje się postanowień, które

zostały wprowadzone do umowy na skutek wyboru przez konsumenta jednego spośród kilku zaproponowanych przez przedsiębiorcę wariantów wzorca umowy.

Sąd Okręgowy przyjął., że wymienione postanowienia umowne mają charakter głównych świadczeń stron, co wszechstronnie wyjaśnił. Kontroli pod kątem abuzywności podlegają te postanowienia określające główne świadczenia stron, które są sformułowane w sposób niejednoznaczny, uniemożliwiający konsumentowi ocenę rozmiarów swojego świadczenia i jego relacji do rozmiarów świadczenia drugiej strony (por. pkt 2 sentencji wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 30 kwietnia 2014 r. w sprawie C-26/13, zgodnie z którym art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13/EWG należy interpretować w ten sposób, że (...) wymóg, zgodnie z którym warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczony konsument był w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne). W ocenie sądu meriti, klauzula denominacyjna zawarta w spornej umowie kredytu nie spełniała tych kryteriów, a powodowie nie byli w stanie na jej podstawie oszacować kwoty objętej ich świadczeniem, nie mając możliwości oceny reguł kształtowania przez bank umieszczanych w tabeli pozwanego banku kursów franka szwajcarskiego. Powodom nie został przedstawiony mechanizm tworzenia tych kursów przez pozwanego. W/w postanowienia dotyczące klauzuli denominacyjnej godzą w równowagę kontraktową stron umowy, stawiając powodów w znacznie gorszej pozycji niż pozwanego, co należy uznać za sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interesy kredytobiorcy. Nie ma przy tym znaczenia późniejsze wykonywanie umowy, w tym zawarcie przez strony aneksów, jako że zgodnie z art. 385² k.c. oceny abuzywności postanowienia dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 roku, sygn. akt III CZP 29/17).

W ocenie Sądu Okręgowego po wyeliminowaniu klauzul abuzywnych, sporna umowa nie może być utrzymana, co sąd niższej instancji poparł orzecznictwem TSUE. Sąd Okręgowy podkreślił, że powodowie jednoznacznie oświadczyli, iż są świadomi konsekwencji związanych z nieważnością umowy. Eliminacja niedozwolonej klauzuli denominacyjnej przewidującej stosowanie bankowego kursu sprzedaży CHF w celu ustalenia wysokości rat spłaty kredytu, wpływa na zmianę głównego świadczenia kredytobiorcy, a zatem i głównego przedmiotu umowy kredytu. Ponadto bez tej klauzuli wykonywanie umowy nie byłoby możliwe ze względu na brak możliwości zgodnego z jej treścią ustalenia wysokości rat. Powyższe prowadzi do wniosku, że sporna umowa jest nieważna ex tunc, a zatem nie istnieje stosunek prawny z niej wynikający.

Kierując się powyższym, na podstawie art.189 k.p.c, Sąd Okręgowy orzekł jak w punkcie 1 sentencji wyroku.

Stwierdzenie nieważności spornej umowy kredytu ex tunc czyni nienależnym świadczenie spełnione przez powodów w jej wykonaniu. Stosownie do treści art. 405 w zw. z art. 410 § 1 k.c. pozwany obowiązany jest do zwrotu uzyskanej korzyści. Nie znajduje tu zastosowania przewidziane przepisem art. 411 pkt 1 k.c. wyłączenie możliwości żądania świadczenia w sytuacji, kiedy spełniający świadczenie wiedział, że nie był do świadczenia zobowiązany, ponieważ spełnienie świadczenia kredytobiorcy w niniejszej sprawie nastąpiło w wykonaniu nieważnej czynności prawnej.

Powodowie domagali się kwoty 192.495,85 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia, spełnionego na rzecz pozwanego w okresie od maja 2008r. do października 2018r., na podstawie nieważnej czynności prawnej. Z postępowania dowodowego wynika, że w okresie od maja 2008 r. do października 2018 r. na podstawie spornej umowy, powodowie wpłacili na rzecz pozwanego Banku łącznie kwotę 192.495,85 zł .

Kierując się powyższym, orzeczono jak w punkcie 2 sentencji wyroku.

W pozostałym zakresie, powództwo oddalono w punkcie 3 sentencji wyroku

Roszczenie o zapłatę ustawowych odsetek od zasądzonej kwoty oddalono, albowiem odsetki ustawowe (tzw. kapitałowe), to odsetki naliczane w oparciu o art.359 k.c, a w niniejszej sprawie brak podstaw do naliczania w/w odsetek. Faktu tego nie zmienia okoliczność, że wysokość ustawowych odsetek jest mniejsza od wysokości ustawowych odsetek za opóźnienie. Jednocześnie, sąd meriti podkreślił, że powód, reprezentowany przez radcę prawnego, nie domagał się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie (vide: protokół rozprawy z dnia 27 października 2021r.-k.645, postanowienie tut. Sądu z dnia 9 listopada 2021r.-k.655), a zatem odsetek z art.481k.c. Oczywistym jest więc, że rozstrzygnięcie punktu 3 sentencji wyroku, odsetek za opóźnienie nie dotyczy.

Brak było również podstaw do zasądzenia należności na rzecz powodów w częściach równych, skoro powodowie nie udowodnili, w jakich proporcjach świadczyli na rzecz pozwanego. Nadto powodowie to dwa małżeństwa z ustrojem ustawowej wspólności majątkowej.

O kosztach procesu orzeczono w punkcie 4 sentencji wyroku na podstawie art. 100 zdanie 2 k.p.c, w całości obciążając nimi pozwanego, bowiem powodowie przegrali sprawę w nieznacznej części.

Apelację od powyższego wyroku wnieśli powodowie. Orzeczenie zaskarżyli w pkt. 2 i 3 w części oddalającej żądanie Powodów w zakresie zasądzenia ustawowych odsetek za opóźnienie od dnia 22 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty (na poczet wyliczeń jako dzień zapłaty został przyjęty dzień 13 stycznia 2022 r.).

Przedmiotowemu orzeczeniu zarzucili:

1) naruszenie przepisów prawa procesowego tj.

- art. 187§1 pkt 1 k.p.c. poprzez brak wezwania Strony powodowej do usunięcia braków formalnych pozwu w zakresie sprecyzowania żądania, co do odsetek, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że Powodowie nie domagają się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 192.495,85 zł;

2) naruszenie przepisu prawa materialnego tj.

- art. 481§1 k.c. w zw. z art. 359 k.c. poprzez dokonanie ich błędnej wykładni, polegającej na przyjęciu, że w przypadku, gdy Powodowie nie sprecyzowali żądania w zakresie rodzaju dochodzonych odsetek, to domagają się zasądzenia odsetek kapitałowych, a nie odsetek ustawowych za opóźnienie, podczas gdy Sąd dokonując prawidłowej wykładni funkcjonalnej art. 481§1 k.c. powinien dojść do przekonania, że w niniejszej sprawie Powodowie domagają się i byli uprawnieni wyłącznie do żądania odsetek ustawowych za opóźnienie.

Podnosząc powyższe zarzuty skarżący wnieśli o:

1. zmianę zaskarżonego wyroku poprzez:

a) w punkcie 2 - zasądzenie od (...) Banku (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w W. na rzecz Powodów kwoty 192.495,85 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia powództwa tj. od dnia 22 sierpnia 2019 r. do dnia zapłaty,

b) uchylenie punktu 3 wyroku;

2) zasądzenie od pozwanego na rzecz powodów zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Apelacją od powyższego wyroku wniósł również pozwany.

Zaskarżył wyrok w zakresie pkt. 1, 2, 4 i 5 (por. k. 802-804).

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1.sprzecznosc istotnych ustaleń Sądu z treścią zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, wskutek naruszenia przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik niniejszego postępowania poprzez brak poszanowania reguł

zasady swobodnej oceny dowodów wyrażonej w art. 233 k.p.c., odzwierciedlającej się m.in. poprzez dokonanie oceny dowodów w sposób sprzeczny z zasadami doświadczenia życiowego, a także w sposób nasuwający zastrzeżenia z punktu widzenia zasad logicznego rozumowania. Należy przede wszystkim wskazać, iż błędy w poczynionych przez Sąd I instancji ustaleniach faktycznych wyrażają się w:

- nieuzasadnionym ustaleniu, że Powodom przed podpisaniem umowy kredytu nie wyjaśniano Powodom ryzyka walutowego, podczas gdy z zeznań świadków przesłuchanych w sprawie oraz treści postanowień procedury produktowej wynika, że każdorazowo pracownicy banku byli zobowiązani do wyjaśnienia wszystkich postanowień zawieranej umowy - co wprost wynika z treści zeznań świadka E. K., A. N., D. G.,

- nieuzasadnionym przyjęciu że umowa kredytu Mieszkaniowego (...) K. hipoteczny nr (...) z dnia 27 marca 2008 roku jest kredytem złotówkowy - podczas gdy jest to umowa kredytu walutowego co wprost wynika z § 22 (...), § 4 (...) oraz § 2 (...),

- nieuzasadnionym przyjęciu, że w związku z zawarciem umowy kredytu Mieszkaniowego (...) K. hipoteczny nr (...) z dnia 27 marca 2008 nie następował obrót walutą CHF i Bank nie postawił do dyspozycji Kredytobiorców kwoty 137588,99 CHF, podczas gdy to ustalenie sprzeczne jest z historią operacji na kontrakcie kredytowym oraz postanowieniami umowy - zwłaszcza § 22 (...),

- niezasadnym przyjęciu, że na gruncie niniejszej sprawy postanowienia umowy określające główne świadczenia stron z uwagi na ich niejednoznaczność stanowią klauzule niedozwolone, co skutkuje nieważnością umowy, podczas gdy z zawartych w umowie kredytu klauzul przeliczeniowych odnoszących się nie do głównych świadczeń stron, lecz do sposobu wypłaty kredytu postawionego do dyspozycji Kredytobiorców w CHF oraz klauzul przeliczeniowych odnoszących się do sposobu przeliczenia rat kapitałowo-odsetkowych spłacanych w walucie złoty polski tytułem zaciągniętego zobowiązania kredytowego w walucie frank szwajcarski jednoznacznie wynika mechanizm funkcjonowania przeliczeń przewidzianych w umowie kredytu, tj. to jaki będzie efekt przeliczeń na etapie wypłaty (przeliczenie z CHF na PLN po kursie kupna) i spłaty kredytu (przeliczenie PLN pobranych z rachunku ROR na CHF i spłata raty kredytu wyrażonej w CHF), zatem należało uznać, iż zgodnie z kryteriami stawianymi tego rodzaju postanowieniom przez TSUE, zostały one sformułowane w sposób jednoznaczny (transparentny), określone zostały prostym i zrozumiałym językiem, a nadto jak zostało wykazane w toku postępowania, na etapie zawierania umowy konsument był informowany o wszelkich ryzykach związanych z kwestią zawarcia umowy kredytu denominowanego do waluty CHF,

-niezasadnym przyjęciu, że na gruncie zawartej przez strony umowy kredytu Pozwany miał możliwość dowolnego kształtowania zobowiązania umownego poprzez zastosowanie swobodnie ustalonej pary kursów waluty PLN/CHF i CHF/ PLN, podczas gdy dowolność w tym zakresie nie występowała, a Bank ustala wysokość kursu odwołując się do obiektywnych kryteriów ekonomicznych, w oparciu o regulacje wynikające z ustawy Prawo bankowe;

- niezasadnym przyjęciu, że po wyeliminowaniu rzekomych postanowień abuzywnych Umowa kredytu nie może być wykonywana;

- niezasadnym przyjęciu, że ocena skutków wyeliminowania postanowień abuzywnych następuje na moment zawarcia umowy;

- niezasadnym przyjęciu, iż Pozwany nie dał konsumentowi możliwości realnej oceny zagrożeń płynących z faktu ustalania przez Bank kursów waluty, podczas gdy w rzeczywistości Powodowie o wszelkich realnych zagrożeniach z tego tytułu płynących zostali poinformowani przed zawarciem umowy, zatem mieli wiedzę i świadomość co do wszelkich ryzyk kredytowych,

-bezzasadnym przyjęciu, jakoby Pozwany przyznał sobie prawo do samodzielnego ustalania kursu wymiany walut na potrzeby wypłaty kwoty kredytu, a tym samym jednostronnego regulowania wysokości rat kredytu i odsetek (opłat, prowizji) bez odwoływania się przy tym do obiektywnych kryteriów ekonomicznych, podczas gdy w rzeczywistości

kursy nie są ustalane arbitralnie przez banki i odnoszą się one do średnich kursów publikowanych przez Narodowy Bank Polski,

- bezzasadnym przyjęciu, iż wartość kursu wymiany walut jest ustalana arbitralną decyzją Banku, podczas gdy w rzeczywistości wysokość kursu publikowana przez odrębną jednostkę organizacyjną Pozwanego o nazwie D. (...), bezpośrednio jest zależna od prawa popytu i podaży, a kursy walutowe nie są ustalane w sposób sztywny, lecz zależą od aktualnej sytuacji rynkowej tj. od tego za ile uczestnicy rynku chcą zbywać i nabywać daną walutę,

- bezzasadnym przyjęciu, iż zamiarem Pozwanej było zawarcie umowy kredytu ukształtowanej wyłącznie w ten sposób, iż zawierała ona klauzulę waloryzacyjną, podczas gdy z treści postanowień umowy zawartych w § 22 Części Ogólnej Umowy wynika w sposób bezpośredni wynika, iż Powodowie mieli możliwość spłaty rat w walucie kredytu (a także w jakiegokolwiek innej walucie) z dowolnego rachunku walutowego, co w konsekwencji wykluczyłoby stosowanie klauzul przeliczeniowych na gruncie niniejszej sprawy, zatem nie mogły stanowić one wyłącznie elementu obligatoryjnego umowy,

- nieuprawnione przyjęcie, że umowa o kredyt mieszkaniowy (...) K. hipoteczny nr (...) z dnia 27 marca 2008 roku zawiera postanowienia obejmujące klauzule waloryzacyjne, podczas gdy w/w umowa takich postanowień nie zawiera, a nadto że klauzule przeliczeniowe odnoszą się do głównych świadczeń Stron podczas gdy klauzule przeliczeniowe dotyczą wyłącznie sposobu wypłaty środków z tytułu kredytu postawionych do dyspozycji kredytobiorców i spłaty rat kapitałowo-odsetkowych w sytuacji dokonywania spłaty w walucie innej niż waluta kredytu.

II. Naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, a mianowicie:

a. przepisów art. 235² §1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 227 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c., polegające na bezpodstawnym oddaleniu przez Sąd I instancji wniosków dowodowych pozwanego o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego z zakresu bankowości i ekonomii ze specjalnością w zakresie rynków walutowych na okoliczności wskazane szczegółowo w niniejszym piśmie, w szczególności na okoliczność: (i) zmian kursu waluty CHF oraz innych walut, względem waluty polskiej w okresie 1 stycznia 2000 r. - 31 grudnia 2017 r.; (ii) zmian wskaźnika LIBOR dla waluty CHF dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M) w okresie od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2017 r.; ((...)) wpływu zmian kursu waluty CHF względem waluty polskiej oraz wskaźnika LIBOR dla waluty CHF dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M) na wysokość obciążenia ponoszonego przez powodów z tytułu Umowy Kredytu; (iv) powszechności zmian kursów walut oraz wskaźnika LIBOR dla waluty CHF dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M), ich możliwej skali oraz przyczyn; (v) braku możliwości przewidzenia/prognozowania skali zmian kursów walut oraz wskaźnika LIBOR dla waluty CHF dla międzybankowych depozytów trzymiesięcznych (LIBOR 3M) przez uczestników obrotu bankowego w wieloletniej perspektywie czasowej; (vi) co - w świetle zwyczajów i praktyki rynkowej jest kursem rynkowym (tj. uwzględniającym uwarunkowania i mierniki rynkowe takie jak wysokość kursów spot, marża etc.) kupna i sprzedaży waluty - w tym CHF/ PLN - w stosunkach tego rodzaju co łączące powodów z Bankiem przy Umowie Kredytu, jakie elementy mają wpływ na jego ustalenie; (vii) czy kurs kupna i sprzedaży waluty dla pary walut CHF/ PLN według którego Bank przeliczał kwotę Kredytu wypłacaną na rzecz powodów (kurs kupna waluty dla pary walut CHF/ PLN) oraz spłacane były przez powodów raty Kredytu (kurs sprzedaży waluty dla pary walut CHF/ PLN) stanowił kurs rynkowy (tj. uwzględniający uwarunkowania i mierniki rynkowe takie jak wysokość kursów spot, marża etc.); (viii) powszechności stosowania marży przy dokonywaniu wymiany walutowej przez uczestników rynku walutowego; (ix) czy i jakie czynniki ekonomiczne (np. płynność rynku, zmienność kursów walut etc.) wpływają na bieżący kurs rynkowy CHF i/lub marżę, jako niemającego znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Powyższe naruszenie miało istotny wpływ na wynik niniejszej sprawy, albowiem uniemożliwiło pozwanemu wykazanie okoliczności istotnych z punktu widzenia niniejszego postępowania, w szczególności wykazanie okoliczności rynkowości kursów stosowanych przez (...) zarówno w dacie zawarcia Umowy Kredytu jak i w całym okresie jej obowiązywania stosowanych do rozliczeń dokonywanych w ramach Umowy Kredytu, uzasadnienia dla stosowania odmiennych kursów dla wypłaty i spłaty kredytu, zasadności stosowania spreadów walutowych, konieczności pozyskiwania przez Bank waluty na poczet zabezpieczenia akcji kredytowej w CHF na rynku międzybankowym w oparciu o kwotowania rynkowe odmiennie

dla zakupu i sprzedaży waluty, ustalania przez Bank kursów kupna i sprzedaży w Tabelach kursowych Banku w analogiczny sposób do ustalania kursów średnich przez NBP co w konsekwencji doprowadziło Sąd do błędnego ustalenia, iż Bank mógł w sposób dowolny wpływać na wysokość kursów walut w Tabelach kursowych oraz wysokość spreadu walutowego, a co za tym idzie, stosowane przez Bank klauzule przeliczeniowe stanowią niedozwolone postanowienia umowne.

b. przepisu art. 233 k.p.c. poprzez:

- przekroczenie granic swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegające na uchybieniu zasadom logiki oraz doświadczenia życiowego, jak również poczynienie dowolnych oraz wewnętrznie sprzecznych ustaleń, a w konsekwencji bezwarunkowe przyjęcie za podstawę wyroku stanowiska Powodów co do braku jakichkolwiek wyjaśnień Banku w tym przede wszystkim w zakresie informacji o ryzyku walutowym, przekroczenie granic swobodnej oceny zebranego w sprawie materiału dowodowego, polegające na uchybieniu zasadom logiki oraz doświadczenia życiowego, jak również poczynienie dowolnych oraz wewnętrznie sprzecznych ustaleń, a w konsekwencji bezwarunkowe przyjęcie za podstawę wyroku stanowiska Powodów co do nieważności umowy i uznania spornych postanowień umownych jako sprzecznych z dobrymi obyczajami i naruszającymi interes konsumenta, oraz sprzecznych z istotą stosunku zobowiązaniowego i naruszających równowagę kontaktową Stron, podczas gdy w rzeczywistości powyższe przesłanki nie zostały przez Powodów udowodnione, a stosowanie przez Pozwaną spornych postanowień w żaden sposób nie wpłynęło na pogorszenie sytuacji ekonomicznej pozwanej,

- przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów - dowolną ocenę zebranego w sprawie materiału dowodowego, sprzeczną z zasadami logiki i obiektywizmu, poprzez przyjęcie, że naruszenie równowagi kontraktowej, przejawiające się w zastrzeżeniu na rzecz Pozwanego prawa ustalania kursu przeliczeniowego relacji CHF do PLN w tabelach kursów, jest sprzeczne z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta, podczas gdy w rzeczywistości istnienie pierwszej z przesłanek nie determinuje występowania drugiej, obie winny być przedmiotem dowodzenia, zaś ciężar dowodu, że występują razem, ciąży na Powodowej, która powyższego w toku postępowania nie wykazała,

- pominięcie oświadczeń Kredytobiorców, zgodnie z treścią których Powodowie oświadczają, że mają świadomość ryzyka związanego z kredytami zaciąganimi w walucie wymiennej, polegającego na tym. iż: „w przypadku wzrostu kursu walut podwyższeniu ulega zarówno rata spłaty jak i kwota zadłużenia wyrażone w walucie polskiej”, a w konsekwencji nieprawidłowe ustalenie, że Powodom nie przekazano jednoznacznej informacji w przedmiocie ryzyka walutowego i możliwych konsekwencjach związanych zaciąganiem kredytu walutowego przy przyjęciu spłaty z rachunku prowadzonego w PLN,

- pominięcie treści §22 Części Ogólnej Umowy, zgodnie z którym Powodom przysługiwał wybór rachunku do spłaty kredytu, w tym rachunku walutowego, § 25 zgodnie z którym Powodowie byli uprawnieni do zmiany rachunku przeznaczonego do spłaty kredytu w okresie trwania umowy,

c. art. 233 k.p.c. w zw. z art. 162 § 1 k.p.c. poprzez bezzasadne oddalenie wniosku dowodowego powoda o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego sądowego zgodnie z wnioskiem dowodowym Pozwanego,

III. naruszenie prawa materialnego, to jest:

- art. 353¹ k.c. w związku z art. 58 kc poprzez ich nieprawidłowe zastosowanie i uznanie, że pod stronie Pozwanego nastąpiło naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego, a w konsekwencji przekroczenie granic swobody umów skutkująca nieważnością czynności prawnej jako sprzecznej z ustawą, podczas gdy w niniejszej sprawie nie nastąpiło naruszenie istoty stosunku zobowiązaniowego, nie została przekroczona granica swobody umów, a w konsekwencji nie zaistniały przesłanki dla stwierdzenia nieważności umowy,

- 358§2 k.c. poprzez jego niezastosowanie - w sytuacji, gdy przepis ten stanowi normę prawną o charakterze dyspozytywnym, która to norma winna zostać zastosowana przez Sąd I instancji w związku ze stwierdzeniem

abuzywności postanowień umownych odnoszących się do Tabel kursowych banku celem utrzymania bytu prawnego umowy,

- art. 385¹§1 k.c. poprzez błędną jego wykładnię i niewłaściwe zastosowanie skutkujące uznaniem, iż ustalanie przez Bank kursów waluty, w oparciu tylko o znane sobie kryteria, bez wskazania mechanizmu ich ustalenia i dania konsumentowi możliwości realnej oceny zagrożeń z tego płynących, w sposób oczywisty sprzeczny jest z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumenta, podczas gdy w rzeczywistości z przepisu art. 385¹ § 1 zdanie pierwsze k.c. wynika, że uznanie konkretnej klauzuli za niedozwolone postanowienie umowne wymaga łącznego stwierdzenia obu wymienionych tam przesłanek, tj. „sprzeczności z dobrymi obyczajami” oraz „rażącego naruszenia interesów konsumenta”, które to przesłanki Sąd I instancji potraktował łącznie, błędnie stawiając pomiędzy nimi znak równości,

- art. 385¹ §1 zdanie drugie k.c. poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie skutkujące uznaniem, iż na gruncie niniejszej sprawy sporne postanowienia zostały sformułowane przez Pozwanego w sposób niejednoznaczny, podczas gdy w ocenie Pozwanego postanowienia te zawierają informacje dostatecznie komunikatywne i zrozumiałe dla przeciętnego kredytobiorcy - konsumenta, a nadto na etapie zawierania umowy Powodowie byli kompleksowo informowani o istocie średniego kursu danej waluty, o różnicy pomiędzy kursem kupna i kursem sprzedaży, a także o wpływie zmiany kursu waluty na wysokość wypłacanych i wpłacanych świadczeń, zatem nie sposób wskazywać na ich niejednoznaczne określenie,

Wskazując na powyższe zarzuty pozwany wniósł o:

1.zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych;

2.zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, obejmujących zwrot opłaty sądowej od apelacji i zwrot kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych, ewentualnie, w przypadku uznania przez Sąd II instancji, że zachodzą przesłanki z art. 386§4 k.p.c.,

1. uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia w przedmiocie kosztów procesu za obie instancje, w tym kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych.

Jednocześnie, na podstawie art. 380 k.p.c. apelujący wniósł o rozpoznanie pominiętych przez Sąd Okręgowy wniosków dowodowych.

Nadto pozwany podniósł w apelacji również zarzut zatrzymania kwot uiszczonych przez powodów na rzecz Banku w związku z Umową Kredytu, tj. łącznej kwoty 192495,85 zł do czasu zaoferowania przez powodów zwrotu lub zabezpieczenia roszczenia o zwrot otrzymanego od Banku świadczenia w postaci kwoty wypłaconej w związku z zawarciem Umowy Kredytu tj. do czasu zwrotu lub zabezpieczenia roszczenia o zwrot łącznej kwoty 192495,85 zł, wypłaconej w trzech transzach w dniach 27.03.2008 roku, 11.06.2008 roku, 30.12.2008 roku.

Z kolei pismem procesowym, z dnia 21.07.2022r. pozwany ponownie podniósł zarzut zatrzymania, przy czym wskazał, że kwota wypłaconego kredytu miała wynosić 150000zł (k. 835-848).

Strony w odpowiedziach na apelację strony przeciwnej wniosły o jej oddalenie za przyznaniem kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się uzasadniona w części. Mianowicie, przed zamknięciem rozprawy apelacyjnej okazało się, że kredyt został spłacony na dotychczasowych zasadach przez powodów, co pozwany potwierdził (por. k. 883/v.,

k. 888). W tej sytuacji zbędnym okazało się dalsze obowiązywanie rozstrzygnięcia zawartego w pkt. 1. wyroku sądu I instancji.

Sąd Apelacyjny podzielił w całości ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego przyjmując je za własne. Poczynione w sprawie ustalenia okazały się wszechstronne, odnosząc się do wszystkich dowodów mających istotne znaczenia dla rozstrzygnięcia sprawy. Tym niemniej w związku z podniesionym zarzutem naruszenia art. 233§1k.p.c. sąd odwoławczy odnie się do niego przy omawianiu poszczególnych zagadnień.

W pierwszej kolejności należało zauważyć, że sąd meriti wprawdzie oceniał umowę kredytową pod kątem zgodności z art. 69 ust.1 ustawy prawo bankowe, 358¹k.c. oraz 353¹k.c., jednak ostatecznie nie stwierdził, że umowa wskutek naruszenia tych przepisów jest nieważna na podstawie art. 58k.c.. Należało przypomnieć, że art. 385¹§1k.c. jest przepisem szczególnym do art. 58k.c.. W konsekwencji uznać należało, że należało zbadać poszczególne postanowienia umowne wyłącznie pod kątem zgodności z art. 385¹k.c. i nast..

Na wstępie Sąd Apelacyjny wskazuje, że umowa kredytu wiążąca wysokość udzielonego kredytu oraz wysokość jego spłat z kursem waluty obcej, np. franka szwajcarskiego, nie jest sprzeczna z ogólną konstrukcją umowy kredytu przewidzianą w art. 69 ust. 1 pr.bank. Orzecznictwo Sądu Najwyższego jest w tym zakresie już utrwalone (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, a także powołane w nim wyroki Sądu Najwyższego: z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 19 marca 2015 r., IV CSK 362/14; z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16). W szczególności ustawa z dnia 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2011 r. Nr 165, poz. 984), czyli tzw. ustawa antyspreadowa, potwierdziła tylko to, co wcześniej wynikało już z zasady autonomii woli stron (art. 353¹k.c.), a mianowicie, że przed wejściem w życie tej ustawy dopuszczalne było zawieranie umów o kredyt denominowany, jak i indeksowany (wyrok Sądu Najwyższego z 30 października 2020 r., II CSK 805/18).

W dalszej kolejności wskazać należało, że analizowana umowa była umową kredytu denominowanego do CHF. W tego rodzaju umowie kwota kredytu jest wprawdzie wyrażona w walucie obcej, lecz zostaje wypłacona w walucie krajowej według klauzuli umownej opartej na kursie kupna waluty obcej obowiązującym w dniu uruchomienia kredytu. Świadczył o tym zapis §5 ust. 3 pkt.2) w zw. z §5 ust.4 umowy z dnia 27.03.2008r.. Kredyt bowiem został przeznaczony na sfinansowanie zobowiązania w Polsce. Podsumowując, wprawdzie kwota kredytu została wyrażona w walucie obcej, co nie znaczyło, że jest to kredyt walutowy. Tym samym należało przyjąć, że był to w rzeczywistości kredyt w polskich złotych.

Należało podzielić stanowisko sądu niższej instancji, że poddał analizie w szczególności postanowienia umowy kredytu z dnia 27.03.2008r. zawarte w § 1 pkt. 8, §5 ust.3 pkt.2) w zw. z ust. 4, §13 ust.1 w zw. z §13 ust. 1 w zw. z ust. 7, §21 ust.2 pod kątem zgodności z normą z art. 385¹§1kc i nast..

Mechanizm waloryzacyjny impelentowany w przywołane postanowienia umowne, pozwalający jednocześnie pozwanemu na stosowanie własnych kursów waluty przeliczeniowej (§1 pkt.8 umowy), należało zatem zakwalifikować do głównych warunków umowy, skoro wpływał w sposób bezpośredni na wysokość zobowiązania powodów wynikającego z umowy kredytowej (zarówno w zakresie salda kredytu na dany moment obowiązywania umowy, jak i wysokość poszczególnych rat kredytu, a co za tym idzie całkowity koszt kredytu), a z drugiej strony na wysokość osiąganych przez pozwanego przychodów z tytułu wykonywania umów, a w konsekwencji i zysków. Taki warunek może jednak zostać zwolniony z oceny jego nieuczciwego charakteru tylko wówczas, gdy został wyrażony w sposób jednoznaczny i zrozumiały (art. 385¹§1kc). Sąd Apelacyjny podzielił w pełni zajęte przez sąd niższej instancji stanowisko, że ten warunek nie został określony w analizowanej umowie w sposób transparentny, tj. jednoznaczny i zrozumiały dla powodów.

Na wstępie wskazać należało, że zgodnie z art. 4 ust. 2 dyrektywy 93/13 EWG taki warunek umowny musi być wyrażony prostym i zrozumiałym językiem, który to wymóg powinien być rozumiany jako nakazujący nie tylko, by

dany warunek był zrozumiały dla konsumenta z gramatycznego punktu widzenia, ale także, by umowa przedstawiała w sposób przejrzysty konkretne działanie mechanizmu wymiany waluty obcej, do którego odnosi się ów warunek, a także związek między tym mechanizmem a mechanizmem przewidzianym w innych warunkach dotyczących uruchomienia kredytu, tak by rzeczonemu konsumentowi było w stanie oszacować, w oparciu o jednoznaczne i zrozumiałe kryteria, wpływające dla niego z tej umowy konsekwencje ekonomiczne. W szczególności należy badać, czy w świetle całokształtu istotnych okoliczności faktycznych, w tym form zachęty (reklamy) stosowanych przez kredytodawcę w procesie negocjacji umowy i dostarczonych na tym etapie informacji, właściwie poinformowany oraz dostatecznie uważny i rozsądny przeciętny konsument mógł nie tylko dowiedzieć się o istnieniu różnicy, ogólnie obserwowanej na rynku walutowym, między kursem sprzedaży a kursem kupna waluty obcej, ale również oszacować - potencjalnie istotne - konsekwencje ekonomiczne, jakie niesło dla niego zastosowanie kursu sprzedaży przy obliczaniu rat kredytu, którymi zostanie ostatecznie obciążony, a w rezultacie także całkowity koszt zaciągniętego przez siebie kredytu (wyrok TSUE z dnia 30 kwietnia 2014 r. C-26/13; wyrok TSUE z dnia z dnia 20 września 2018 r., C-51/17; wyrok z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20, pkt. 50). TSUE ponadto w wyroku z dnia 10 czerwca 2021 r. C-776/19 – C-782/19 (por. także pkt. 78 tego wyroku) wskazał, że aby konsument mógł ponosić konsekwencje wynikające z ryzyka walutowego również muszą być mu przekazane wystarczające i dokładne informacje pozwalające to ryzyko uwzględnić w kalkulacji opłacalności zaciągnięcia tego rodzaju zobowiązania kredytowego. W tym zakresie TSUE odnosi się także do obowiązku przestrzegania przez przedsiębiorcę wymogu przejrzystości, o którym mowa w art. 5 dyrektywy 93/13, który należy oceniać w świetle informacji, którymi ten przedsiębiorca dysponował w chwili zawarcia umowy z konsumentem (postanowienie z dnia 3 marca 2021 r., I. B., C-13/19, niepublikowany, EU:C:2021:158, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo). (por. także wyrok z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20, pkt. 52). Oczywiście, Sąd Apelacyjny zdaje sobie sprawę, co zresztą również wyraził TSUE w wyroku C-212/20 (pkt.51), że w przypadku zobowiązań trwających kilkadziesiąt lat nie da się przewidzieć drobnych zmian kursów waluty denominacyjnej (indeksacyjnej) - CHF do kursu polskiej złotówki, w której kredyt był spłacany, ale z pewnością opierając się na dotychczasowych danych historycznych, w tym obserwowanych trendach rynkowych, bank jako profesjonalista, był w stanie w momencie zawierania umowy kredytowej poinformować konsumenta o dotychczasowym zachowaniu obu walut względem siebie oraz przeprowadzić symulację spłaty kredytu w sytuacji, kiedy CHF umocni się względem PLN np. o 20, 40, 60, 100%, itp.. Bez wątplenia takie zobrazowanie, jaki wpływ na saldo kredytu, będzie miało umocnienie się waluty denominacyjnej (indeksacyjnej) o określony pułap, z pewnością mogłoby uzmysłowić kredytobiorcy, czy będzie w stanie spłacić kredyt, uwzględniając swoje aktualne i przewidywane możliwości zarobkowe. Jak wyjaśnił to TSUE w wyroku z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20 (pkt. 50 i tam przywołane orzecznictwo) konsument ma prawo dowiedzieć się o istnieniu wahań kursów wymiany ogólnie obserwowanych na rynku walutowym, w szczególności kiedy mamy do czynienia z indeksacją (denominacją) do waluty zaliczanej do grono walut najbardziej mocnych na świecie; zyskujących w szczególności w okresach niepewności na rynkach światowych.

Przenosząc powyższe wskazówki, na tło sprawy, Sąd Okręgowy doszedł do trafnych wniosków, że pozwany bank nie wyjaśnił powodowi zarówno działania mechanizmu przeliczeniowego (waloryzacyjnego), który poprzez stosowanie własnych kursów waluty denominacyjnej (umowa nie zawierała postanowień wskazujących na metodologię ustalania tych kursów), umożliwiał pozwanemu, kosztem powodów, osiągnięcie także dodatkowych korzyści finansowych (wynikających z zastosowanych spreadów walutowych). W tym miejscu należało podzielić stanowisko sądu niższej instancji, że wskazane powyżej postanowienia umów odsyłające do Tabeli kursów, które uprawniają bank do jednostronnego ustalenia kursów walut, są nietransparentne i pozostawiają pole do arbitralnego działania banku. W ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron. Takie uregulowanie umowne należy uznać za niedopuszczalne, niezależnie od tego, czy swoboda przedsiębiorcy (banku) w ustaleniu kursu jest pełna, czy też w jakiś sposób ograniczona, np. w razie wprowadzenia możliwych maksymalnych odchyłeń od kursu ustalanego z wykorzystaniem obiektywnych kryteriów (zob. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14; z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16; z 19 września 2018 r., I CNP 39/17; z 24 października 2018 r., II CSK 632/17; z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17; z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18; z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 30 września 2020 r., I CSK 556/18; z dnia 27.07.2021r., V CSKP 49/21; z dnia 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; uzasadnienie postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 lipca 2022r. I CSK

2912/22 i tam przywołane rzecznictwo)). Należało w tym miejscu podkreślić, że Sąd Najwyższy w najnowszej uchwale z dnia 28.04.2022r., III CZP 40/22 podkreślił, że sprzeczne z naturą stosunku prawnego kredytu indeksowanego do waluty obcej są postanowienia, w których kredytodawca jest upoważniony do jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu, jeżeli z treści stosunku prawnego nie wynikają obiektywne i weryfikowalne kryteria oznaczenia tego kursu. Postanowienia takie, jeśli spełniają kryteria uznania ich za niedozwolone postanowienia umowne, nie są nieważne, lecz nie wiążą konsumenta #w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ k.c. Jak wynikało z uzasadnienia przywołanego orzeczenia, postanowienie (w zakresie ustalania przez kredytodawcę jednostronnego oznaczenia kursu waluty właściwej do wyliczenia wysokości zobowiązania kredytobiorcy oraz ustalenia wysokości rat kredytu) wykraczające poza granice swobody umów w rozumieniu art. 353⁽¹⁾ k.c., które z tej przyczyny może być jednocześnie zakwalifikowane jako niedozwolone postanowienie umowne, nie jest bezwzględnie nieważne, ale nie wiąże konsumenta w rozumieniu art. 385⁽¹⁾ § 1 k.c.. Wbrew stanowisku apelującego, sprzeczność z dobrymi obyczajami i naruszenie interesów powodów, jako konsumentów polegała w tym przypadku na uzależnieniu wysokości świadczenia banku oraz wysokości świadczenia konsumenta od swobodnej decyzji banku, w zakresie kształtowania kursy waluty przeliczeniowej, przy czym dla tej oceny nie ma znaczenia, czy bank w rzeczywistości z tej swobody korzystał, niekorzystnie kształtując pozycję powoda, co trafnie podkreślił sąd meriti.

Sanckja wypływająca z omawianego przepisu oznacza, że kwestionowane postanowienie nie wywołuje skutków prawnych od samego początku i z mocy prawa, co sąd ma obowiązek wziąć pod uwagę z urzędu, chyba że konsument następnie udzieli „świadomej, wyraźnej i wolnej zgody” na to postanowienie i w ten sposób zapewni jego skuteczność (zob. uchwałę składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56 i cytowane w jej uzasadnieniu obszernie orzecznictwo). Ze zgromadzonego materiału dowodowego nie wynikało, aby powodowie ze skutkiem wstecznym wyrazili zgodę na dalsze obowiązywanie któregośkolwiek z abuzywnych postanowień umownych.

W tej sytuacji wszelkie zarzuty pozwanego mające wskazywać na to, że miał stosować obiektywne kursy waluty denominacyjnej (przeliczeniowej) nie zasługiwały na uwzględnienie. Ponownie należało podkreślić, że analizowana umowa kredytowa nie określała jakichkolwiek obiektywnych elementów (czynników) mających wpływ na kształtowanie się kursu waluty przeliczeniowej.

Powracając do zasadniczego nurtu rozważań, w ocenie Sądu Apelacyjnego najistotniejszym aspektem w sprawie pozostawało to, że wprowadzenie mechanizmu waloryzacyjnego (w formie kredytu denominowanego do CHF), naraziło powodów na o wiele istotniejsze konsekwencje finansowe, o których nie zostali w sposób należyty poinformowani, a mianowicie wynikające z drastycznego umocnienia się waluty denominacyjnej (ryzyko kursowe).

Podkreślić należało, że wypełnienie przez Bank obowiązku informacyjnego wymagało udzielenia powodom pełnych danych o ryzyku kursowym zarówno w odniesieniu do wysokości raty, jak i kapitału pozostałego do spłaty, możliwej do zakomunikowania w dacie zawarcia umowy, w przypadku znaczącej zmiany warunków rynkowych, w szczególności istotnego umocnienia się waluty, do której kredyt został denominowany. Przekaz kierowany do konsumenta musi być jasny i zrozumiały, a udzielenie informacji powinno nastąpić w podwójnej formie: zarówno poprzez wskazanie nieograniczonego charakteru ryzyka walutowego (z akcentem na tą "nieograniczoność"), jak i zobrazowanie na konkretnych przykładach (zabezpieczonych dla celów dowodowych w formie pisemnej), jak będzie kształtowało się zarówno saldo kredytu, jak i wysokość poszczególnej raty, przy znaczącym umocnieniu się waluty denominacyjnej. Wysokość obu pozycji jest bowiem uzależniona od kursu waluty. Przykładowo pozwany mógł zaprezentować powodów informację o wysokości raty i salda zadłużenia w zależności od rosnącego kursu waluty obcej (CHF), zawierającej wyliczenie raty miesięcznej i salda zadłużenia np. przy kursie 2 PLN, 2,50 PLN, 3 PLN, czy nawet 4 PLN za 1 CHF.

Bierna postawa pozwanego banku, stała w rażącej sprzeczności, z tym, że instytucje kredytowe powinny wyjaśniać co najmniej, jak na wysokość raty kredytu wpłynęłyby silna deprecjacja środka płatniczego państwa członkowskiego, w którym kredytobiorca ma miejsce zamieszkania lub siedzibę, a także wzrost zagranicznej stopy procentowej

(wyrok z dnia 20 września 2017 r., A. i in., C-186/16, EU:C:2017:703, pkt 49).(por. uzasadnienie wyroku TSUE z dnia z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, pkt. 74). Z uwagi na to, że ustanowiony przez dyrektywę 93/13 system ochrony opiera się na założeniu, iż konsument jest stroną słabszą niż przedsiębiorca między innymi ze względu na stopień poinformowania, omawiany wymóg przejrzystości musi podlegać wykładni rozszerzającej (uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 30 kwietnia 2014 r. C-26/13, pkt. 72). Natomiast jak wynikało z ustaleń poczynionych w sprawie, żadna z tych sytuacji nie miała miejsca, skoro pozwany nie zaoferował żadnego dowodu z dokumentów przedstawiających powodowi pełne konsekwencje wpływu na saldo kredytu, a w dalszej kolejności na wysokość kolejnych rat kredytowych, znaczącego umocnienia się waluty denominacyjnej (CHF). Zawarte w §29 ust.1 umowy z 2008r. (k. 43) oświadczenie o poinformowaniu powodów o ryzyku kursowym, miało charakter oświadczenia blankietowego, gdyż nie zostało poparte jakimikolwiek przykładami (symulacjami) wpływu na saldo zadłużenie, wysokość poszczególnych raty, a w konsekwencji całkowite koszty kredytu znaczącego umocnienia się waluty CHF względem PLN trwające przez określony czas obowiązywania umowy.

Analiza zeznań powodów, a zwłaszcza H. S. (k. 622-623) i J. C. (k. 646-647), wskazywała, że nie zostali poinformowani o istocie kredytu denominowanego do CHF, z czego wynikało określone konsekwencje w przypadku istotnego umocnienia się CHF. Podkreślali, że byli zapewniani o stabilności CHF.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, sąd meriti zasadnie nie uwzględnił przy konstrukcji stanu faktycznego treści zeznań świadków E. K. (k. 551, A. N. (k. 552), czy też D. G. (k. 620), skoro żaden ze wskazanych świadków nie pamiętał zarówno powodów, jak i okoliczności zawarcia przedmiotowej umowy. Tym samym nie sposób było przyjąć, że którekolwiek ze świadków przedstawił im symulacje zachowania się poszczególnych parametrów kredytu, a jeżeli nawet tak było, nie był w stanie określić jakie założenia przyjmował w symulacji, skoro nie zostały utrwalone w formie dokumentu dla celów dowodowych.

Wprawdzie zapis §29 ust.5 umowy wskazywał, że kredytobiorcy mogli dokonać zmiany waluty kredytu (przewalutowania), jednak do momentu podjęcia tej decyzji ponosili ryzyko kursowe, z czym wiązał się wzrost zadłużenia, poddany następnie innemu wskaźnikowi oprocentowania. W przypadku kredytu czysto złotówkowego był to WIBOR, który był zdecydowanie mniej korzystny niż LIBOR. Nie sposób zarzucać powodowi, że nie skorzystali z tego rozwiązania, skoro sam świadek P. S. uważał, że było to nieopłacalne. Jeżeli zaś chodziło o możliwość spłaty kredytu w CHF, to w świetle zeznań świadka P. S. wymagało to zawarcia aneksu do umowy (k. 621) i ta opcja była dostępna dopiero w późniejszym okresie. Wprawdzie świadek zeznał również, że względem klientów wykonywał symulacje zachowania się parametrów kredytu przy wzroście kursu CHF, jednak zakładał, że może on maksymalnie wzrosnąć o ok. 20% (k. 621/v.).

W ocenie Sądu Apelacyjnego nie sposób odmówić racji stanowisku sądu meriti, że analiza osobowych źródeł dowodowych nie wskazywała, aby powodowie zostali w sposób pełny, jak i wszechstronny poinformowania o powyższych kwestiach, w tym o metodologii kształtowania kursów waluty, do której kredyt był denominowany, jak i ryzyku kursowym. Sąd Apelacyjny podziela bowiem stanowisko, że gdyby rzeczywiście pozwany, działając z pośrednictwem swoich pracowników, należycie wyjaśnił powodowi znaczenie zmiany kursu waluty i ponoszonego ryzyka, to racjonalny kredytobiorca nie zdecydowałby się na kredyt powiązany z kursem waluty obcej w sposób wadliwy w perspektywie jego spłacania przez kilkadziesiąt lat, chyba żeby z okoliczności sprawy wyraźnie by wynikało co innego. Po drugie, gdyby kredytujący bank zamierzał wystarczająco poinformować kredytobiorcę będącego osobą fizyczną - konsumentem o niebezpieczeństwach wynikających z kredytu powiązanego z kursem waluty obcej, to nie proponowałby w ogóle zawierania takich umów kredytowych, zdając sobie sprawę jako profesjonalista, że umowa taka może zostać łatwo oceniona jako nieuczciwa (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 października 2019 r., IV CSK 309/18).

Na marginesie zauważyć także należało, że gdyby pozwany bank w sposób uczciwy zachował się względem powodów, mógłby im zaproponować ubezpieczenie od ryzyka walutowego, bądź inną formę zabezpieczenia się przed nim, poza akceptowany przez nią poziom, co jednak nie miało miejsca. Zatem, umowa nie zawierała symetrycznych mechanizmów pozwalających obu stronom ograniczyć ryzyko związane ze zmiennością kursu walutowego, chociażby

z tego względu, że zdecydowana większość kredytów indeksowanych do CHF była udzielna wyłącznie w okresie silnego umocnienia się PLN względem CHF nie tylko w Polsce, ale w szczególności w całej Europie Środkowo-Wschodniej, co już z tego powodu ograniczało ewentualne ryzyko banku z powodu dalszej deprecjacji CHF. Ponadto dodatkowo należało podkreślić, że skarżący jako profesjonalista mógł na rynku międzybankowym zabezpieczyć ewentualne ryzyko dalszego osłabienia CHF względem PLN. np. w oparciu o kontrakty terminowe, natomiast powódka nie dysponowała żadnymi możliwościami w tej kwestii (nie wspominając o braku wiedzy, jak i doświadczenia w odniesieniu do tej problematyki). Również pozwany nie zadbał, aby zaoferować swoim długoletnim klientom jakiegokolwiek produktu finansowego (np. w formie ubezpieczenia), który mógłby zabezpieczyć ich, chociażby w części przed tym ryzykiem umocnienia się CHF ponad akceptowany przez niego poziom.

W tej sytuacji nie może budzić zaskoczenia stanowisko Sądu Okręgowego, który opierając się przede wszystkim na treści zeznań powodów H. S. oraz J. C., potwierdzonych przez pozostałych powodów, że kredytobiorcy byli zapewniani, że zawierany kredyt będzie dla nich najlepszym rozwiązaniem.

Sąd Okręgowy również w sposób przekonywujący wskazał, że powodowie, nie mieli możliwości indywidualnej negocjacji warunków umowy, które odnosiły się zarówno do wprowadzonego do umowy mechanizmu przeliczeniowego (waloryzacyjnego), z którym w sposób immanentny wiązało się ryzyko walutowe, jak i określenia dogodnego kursu waluty przeliczeniowej, po której saldo kredytu będzie ustalane, a następnie spłacane. W zakresie rozstrzygnięcia, czy powodowie mieli możliwość negocjowania warunków umowy, należy przywołać ogólną regułę interpretacyjną, wypływającą z art. 3 ust. 2 omawianej dyrektywy, który stanowi, że warunki umowy zawsze zostaną uznane za niewynegocjowane indywidualnie, jeżeli zostały sporządzone wcześniej i konsument nie miał w związku z tym wpływu na ich treść (por. uzasadnienie wyroku TSUE z dnia 20 września 2018 r., C-51/17, pkt. 47). Pozwany nie wykazał, aby w omawianym przypadku sytuacja przedstawiała się odmiennie od zaprezentowanego stanowiska sądu niższej instancji. Zresztą nawet świadek P. S. potwierdził, że co do zasady na poziomie placówki bankowej obsługującej danego kredytobiorcy warunki umowy nie podlegały negocjacjom (por. k. 628).

W analizowanej sprawie, nie zachodziła możliwość uzupełnienia abuzywnych postanowień umownych z odwołaniem się do zwyczaju czy zasad współżycia społecznego (art. 56 k.c., art. 65 § 1 i 2 k.c., 354kc). Nie ustalono bowiem, aby na rynku kredytów bankowych, czy też szerzej na rynku finansowym istniały zwyczaje, które pozwoliłyby na ustalenie wysokości kursu waluty obcej na potrzeby obliczenia wysokości zobowiązania i rat kapitałowo - odsetkowych. Zatem, nie można było w sytuacji uznania niedozwolonych postanowień umownych za abuzywne zastępować ich żadnymi innymi, mając na względzie stanowisko wyrażone przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej w wyroku z 3 października 2019 r., C-260/18 (w sprawie K. D. i J. D. przeciwko (...) Bank (...), (...):EU:C:2019:819) (por. także wyrok Sądu Najwyższego z dnia 28 września 2021r., I CSKP 74/21). Nie powinno budzić wątpliwości, że o zaniknięciu ryzyka kursowego można mówić w sytuacji, w której skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji jest przekształcenie kredytu złotowego denominowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR. Zarazem należy uznać, że wyeliminowanie ryzyka kursowego, charakterystycznego dla umowy kredytu denominowanego (indeksowanego) do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14, OSNC 2016, nr 11, poz. 134). Zatem, eliminacja niedozwolonych postanowień umownych prowadzi do takiej deformacji regulacji umownej, o czym szeroko wypowiedział się już sąd meriti, co zasługuje na pełną aprobatę, że na podstawie pozostałej jej części nie da się odtworzyć treści praw i obowiązków stron (por. wyrok SN z dnia 29.10.2019r., IV CSK 309/18; wyrok SN z dnia 7.11.2019r., IV CSK 13/19; wyrok z 4.04.2019r., III CSK 159/17). Ponadto z klauzulą indeksacyjną pozostają inne postanowienia umowne, które bez tej klauzuli tracą sens i operatywność, np. poprzez określenie wysokości oprocentowania kredytu przy użyciu wskaźnika LIBOR (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 11.12.2019r., V CSK 382/18). Analiza stanowiska powodów podczas całego procesu, jak i podczas przesłuchania, nie wskazywała, aby ich wolą, po wyeliminowaniu omawianej klauzuli indeksacyjnej, było utrzymanie umowy, np. przy pozostawieniu oprocentowania wg wskaźnika LIBOR.

Odnosząc się do zarzutów naruszenia art. 235⁽²⁾§1 pkt.2 k.p.c. w zw. z art. 227k.p.c. w zw. z art. 278k.p.c. należało wskazać, że w świetle powyżej zaprezentowanego stanowiska stanowiącego rozwinięcie rozważań sądu niższej instancji, Sąd Okręgowy słusznie pominął dowód z opinii biegłego sądowego, jako nieistotny dla rozstrzygnięcia sprawy. Ponadto w myśl art. 227kpc, przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Ma on zastosowanie przed podjęciem rozstrzygnięć dowodowych i uprawnia sąd do selekcji zgłoszonych dowodów, jako skutku przeprowadzonej oceny istotności okoliczności faktycznych, których wykazaniu dowody te mają służyć. W konsekwencji twierdzenie, że przepis ten został naruszony przez sąd rozpoznający sprawę, ma rację bytu tylko w sytuacji, gdy wykazane zostanie, że sąd przeprowadził dowód na okoliczności niemające istotnego znaczenia w sprawie i ta wadliwość postępowania dowodowego mogła mieć wpływ na wynik sprawy, a jego pośrednie naruszenie może polegać na odmowie przeprowadzenia przez sąd dowodu z uwagi na powołanie go do udowodnienia okoliczności niemających istotnego znaczenia dla rozstrzygnięcia w sytuacji, kiedy ocena ta była błędna (por. wyr. SN z 11 lipca 2012 r., II CSK 677/11, Legalis). Należy uznać, że do naruszenia art. 227 k.p.c. dochodzi więc wówczas, gdy sąd oddała wnioski dowodowe zmierzające do wyjaśnienia istotnych okoliczności sprawy (zob. wyr. SN z 7 marca 2001 r., I PKN 299/00, Legalis). Taka sytuacja bez wątpienia nie zaistniała na tle analizowanego przypadku. W konsekwencji brak było przesłanek, aby w trybie art. 380k.p.c. miało dojść do zmiany postanowienia dowodowego sądu I instancji w zaprezentowany w apelacji kierunku.

W konsekwencji unieważnienie umowy łączącej strony (ustalenie jej trwałej bezskuteczności) następuje na podstawie przepisów art. 385¹kc i nast..

Tym samym sąd meriti prawidłowo zastosował wynikającą z art. 405kc w zw. z art. 410§1kc. podstawę rozliczenia unieważnionej umowy.

W zakresie podniesionego w apelacji (por. k. 751/v.), jak i w piśmie procesowym z dnia 21.07.2022r. (por. k. 835-848) zarzutu wykonania przez pozwanego prawa zatrzymania, na wstępie należało podnieść, że w świetle uzasadnienia uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, sąd ten wskazał, że w celu uniknięcia zagrożeń związanych z niewypłacalnością kredytobiorcy kredytodawca może skorzystać z przewidzianego w art. 497 w związku z art. 496 k.c. prawa zatrzymania, chroniąc w ten sposób swe roszczenie o zwrot wykorzystanego kapitału (bez odsetek), gdyż obowiązek jego zwrotu jest - w relacji do obowiązku oddania środków pieniężnych do dyspozycji kredytobiorcy - czymś więcej niż zobowiązaniem do świadczenia wzajemnego (ma charakter bardziej podstawowy niż obowiązek zapłaty oprocentowania lub wynagrodzenia), a nie czymś mniej.

Sąd Apelacyjny nie uwzględnił jednak podniesionego zarzutu zatrzymania, skoro powodowie dokonali na rzecz pozwanego wpłat przewyższających równowartość wypłaconego kredytu (tak w rzeczywistości musiało być, skoro powodowie dokonali spłaty kredytu na warunkach określonych w umowie), to najwłaściwszym środkiem obrony pozwanego było podniesienie zarzutu potrącenia (art. 498k.c.). Sąd Apelacyjny podziela w tej kwestii stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w Postanowieniu z dnia 17 marca 2023 r., II CSKP 1486/22, w którym przedstawiono szereg argumentów za brakiem podstaw do stosowania w tak szeroki sposób instytucji prawa zatrzymania. Sąd Apelacyjny podziela w szczególności ten argument, że konsument, który stosowną kwotę (tj. stanowiącą równowartość wypłaconego kapitału), dawno bankowi zwrócił, nie będzie mógł otrzymać od banku zasądzonych na jego rzecz środków pieniężnych w jakiegokolwiek części (nawet tej przewyższającej kwotę wypłaconego kapitału kredytu), dopóki nie zaoferuje jednoczesnego (kolejnego) zwrotu kwoty (zwykle znacznej w aspekcie ekonomicznym) otrzymanego kapitału, która i tak, po skutecznym jej zaoferowaniu bankowi, następnie musiałaby zostać zwrócona kredytobiorcy z uwagi na fakt, że już uprzednio kwotę kapitału zwrócił on bankowi. Wprawdzie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, zaoferowanie mogłoby się odbyć, poprzez skorzystanie przez kredytobiorców z oświadczenia o potrąceniu, ale musiałoby się to odbyć już poza procesem, co ponownie mogłoby rodzić wątpliwości odnośnie skuteczności potrącenia itp. Zatem w takich sytuacjach, jak niniejsza sprawa, kiedy suma wpłat powodów przewyższa wypłacony kapitał, racjonalnym i celowym było skorzystanie przez pozwanego z zarzutu potrącenia, a nie zatrzymania, który nie rozwiązuje problemu definitywnego rozliczenia się stron ze wzajemnych świadczeń, a wręcz generuje przyszłe

problemy. W tej sytuacji podzielić należało podniesione przez powodów argumenty za nieuwzględnieniem zarzutu prawa zatrzymania zawarte w ich piśmie procesowym z dnia 28.02.2024r. (k. 377-378).

Podkreślić również należało, że pomiędzy zarzutem zatrzymania określonym w apelacji, a podniesionym w piśmie procesowym z dnia 21.07.2022r. zachodziły zasadnicze różnice, co sprawia, że również z tych przyczyn nie można było uwzględnić tego zarzutu. Mianowicie, w apelacji pozwany wskazał, że kwota wypłaconego kredytu wyniosła 192 595,85zł, natomiast w piśmie procesowym z dnia 21.07.2022r. wskazał, że podnosi zarzut zatrzymania do kwoty 150000zł (por. k. 835/v.). Z kolei materialnoprawne oświadczenie o skorzystaniu z prawa zatrzymania skierowane do każdego z powodów opiewało na kwotę 237 795,04zł (por. k. 844-847).

W tej sytuacji apelacja pozwanego podlegała w myśl art. 386§1k.p.c. zmianie w zakresie pkt.1. zaskarżonego wyroku o czym orzeczono w pkt. 1) ppkt.a). Powodowie utracili bowiem w myśl art. 189k.p.c na moment orzekania przez sąd II instancji interes prawny w ustaleniu nieważności łączącego strony stosunku prawnego, co nie oznaczało, że sąd odwoławczy nie przyjął w sposób przesłankowy, że umowa jest nieważna.

W pozostałym zakresie apelacja pozwanego jako niezasadna podlegała oddaleniu po myśli art. 385kpc.

Odnosząc się do apelacji powodów należało wskazać, że zasługiwała na częściowe uwzględnienie.

Wbrew stanowisko pozwanego, czego również nie zauważyli powodowie w apelacji, ich pełnomocnik w trakcie rozprawy w dniu 27.10.2021r. (k. 645), mającej miejsce już po doręczeniu pełnomocnikowi pozwanego odpisu pisma procesowego powodów z dnia 23.08.202r. zmieniającego powództwo (por. k. 636-637, 644), sprecyzował, że dochodzi odsetek ustawowych za opóźnienie. W ocenie Sądu Apelacyjnego, tak skonkretyzowane żądanie zmodyfikowanego powództwa w zakresie rodzaju dochodzonych odsetek od żądanej kwoty, dokonane w obecności pełnomocnika strony pozwanej, było wystarczające.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, kierując się w tej mierze dyspozycją art. 455k.c. w zw. z art. 481§1k.c. od wskazanej w pozwie kwoty 184742,16zł należało przyznać od dnia następnego po odebraniu przez pozwanego odpisu pozwu, co miało miejsce 24.03.2020r. (pozwany nadał odpowiedź na pozew do sądu w dniu 7.04.2020r., k. 529), odsetki ustawowe za opóźnienie. Pozwani wprawdzie przed wytoczeniem powództwa wysłali pozwanemu datowane na dzień 3.01.2019r. wezwanie do zapłaty (por. k. 57), jednak jego treść była niezmiernie lakoniczna, co uniemożliwiło pozwanemu kompleksową analizę podstawy faktycznej, jak i prawnej zgłoszonego żądania. Natomiast odsetki ustawowe za opóźnienie od kwoty 7 753,69zł należało przyznać od dnia następnego po odebraniu przez pełnomocnika pozwanego pisma procesowego z 23.08.2021r., zmieniającego treść żądania w zakresie roszczenia o zapłatę, co miało miejsce w dniu 17.09.2021r. (k. 644).

W tej sytuacji apelacja powodów podlegała w myśl art. 386§1k.p.c. zmianie w zakresie pkt.3. zaskarżonego wyroku o czym orzeczono w pkt. 1) ppkt.b). W pozostałym zakresie apelacja powodów jako niezasadna podlegała oddaleniu po myśli art. 385kpc..

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Apelacyjny orzekł zgodnie z odpowiedzialnością za wynik postępowania na podstawie art. 98§1 i 3 i 98§1¹kpc w zw. z art. 108§1 kpc w zw. z art. 391§1 kpc i na podstawie § 2 pkt. 5 i 7 w zw. z § 10 ust. 1 pkt. 2) Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych. Należało wskazać, że powodowie prawie w całości wygrali własną apelacją. Stąd na ich rzecz należało zasądzić 1000zł opłaty od apelacji oraz 2700zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego, skoro wartość przedmiotu zaskarżenia w ich przypadku wynosiła 11 359zł (k. 806). Sąd Apelacyjny uznał również, że na rzecz powodów należało zasądzić kwotę 8100zł w związku z przegraniem przez pozwanego własnej apelacji. Wprawdzie doszło do częściowej zmiany orzeczenia, jednakże nieważność umowy sąd odwoławczy przyjął w sposób przesłankowy. Oddalenie powództwa uwzględnionego w pkt.1. zaskarżonego orzeczenia nastąpiło wyłącznie z tej przyczyny, że umowa kredytowa została wykonana na podstawie dotychczasowego brzmienia umowy kredytowej, zanim doszło do prawomocnego uznania jej nieważności.

SSA Piotr Łakomiak